

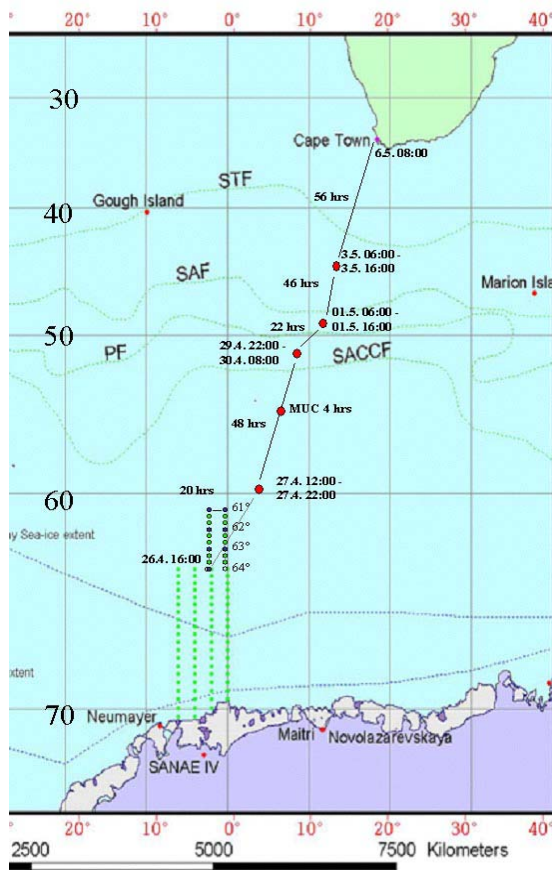
Bericht uit Antarctica 26 april 2004, MV Polarstern, 61°Z - 0°W

MOE, MAAR TEVREDEN

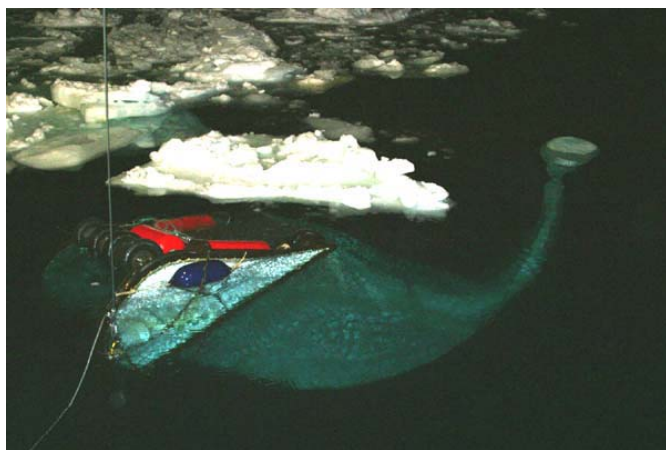
De tijd vliegt voorbij. Kwam het vorige bericht van ongeveer halverwege onze vier noord-zuid transecten in de Lazarev Zee, inmiddels zijn we begonnen aan de lange tocht richting Kaapstad. Dat duurt nog wel eventjes (6 Mei aankomst Kaapstad) want het is een ontzettend eind varen, en onderweg zijn nog een aantal geochemische stations gepland.

Afgelopen nacht (25 april) hebben we met enige weemoed voor het laatst het SUIT net binnengehaald. Weemoed omdat het allemaal zo kort lijkt, en we eigenlijk nog zo veel meer hadden willen vissen, vooral in het ijs. Aan de andere kant is het misschien wel goed zo, want zowel de Kampfwagen als wijzelf begonnen vermoeidheidsverschijnselen te vertonen. Zware stormdagen zorgen normaal voor zo af en toe wat rust tussendoor. Maar die hebben we in ons onderzoeksgebied niet gehad. We hebben zelfs extra stukjes kunnen plakken aan het derde en vierde transect van ons grid.

Bijna routine

Sinds de vorige brief hebben we op twaalf nachtelijke stations de Kampfwagen in de strijd gegooid. Vier daarvan waren in ijsgebieden, maar de strenge leerschool van de eerste serie ijsstations had goed gewerkt. Door goed met het extra kabelgewicht (verzwaard tot ca 900 kg) te "spelen" verliep het ijsvissen vrijwel vlekkeloos. Het frame schoot telkens zonder problemen onder het ijs waar we dan 'trekken' van ongeveer twintig minuten maakten. Waar

het ijs niet erg dik was, kon je het flitslicht in het nachtelijk duister volgen. Voor anderen is het misschien niet goed te begrijpen, maar voor ons waren dat bijna lyrische ervaringen. Als je samen zo lang en intensief hebt gewerkt aan een idee dat door bijna alle vakgenoten als ondoenlijk gekkenwerk wordt beschouwd, maar het lukt dan toch, dan is intense tevredenheid op zijn plaats! Het komt ook wat makkelijker thuis bij de geldschietters

(Nederlands AntArctisch Programma NAAP en LNV) als je kan rapporteren dat het vele belastinggeld op een succesvolle manier te water is gelaten. En vandaar dat gevoel dat we nog zouden willen doorgaan. Want in het jonge recent gevormde zee-ijs was de biologie duidelijk nog niet tot ontwikkeling gekomen, en de vangsten onder het ijs waren gering. Ongekend lage tellingen van zeevogels en zeezoogdieren vooraf aan iedere vispoging lieten al zien dat in deze fase onder het ijs weinig te eten is te vinden. Op rijkere ijssituaties zullen we moeten wachten tot de volgende expeditie waarop het SUIT net kan worden ingezet (vermoedelijk medio 2006).

Mega-vangst 1

Rijk ijs, maar in de verkeerde zin van het woord, kwamen we wel tegen bij onze vangst helemaal onder aan de derde poot van ons grid. In een snerpnd koude nacht, het was -20°C , was het net bijna routinematig uitgezet en maakten we een keurige trek onder het ijs. Helaas bleken we te hebben gevist in zogenaamd 'super-cooled' water waarin de temperatuur ook op diepte al tot onder het vriespunt (ca -1.85°C) is gezakt. Daarin ontstaan, al dan niet geholpen door trillingen van het net, kleine vlakke ijskristallen ("platelet-ice"). Terwijl we een keurig schone vangst verwachtten, verscheen bij het binnenhalen achter het schip een gigantisch opgebald net, helemaal vol met platelet ijs. De vele tonnen ijsgruis konden niet aan dek worden gehesen. Kabels knapten en het sluitwerk vloog over dek (toch nuttig die veiligheidshelmen!). Pas nadat door opensnijden van een stuk net een hoop ijs was weggespoeld, kregen we het zaakje aan dek. Een mega berg aan ijs, met daarin slechts een minimale hoeveelheid krill larven!

Mega-vangst 2

Vooraf bij de meer noordelijke stations van ons grid in open water vinggen we geregeld flinke hoeveelheden krill en ander zooplankton. Maar aan de vooravond van André's verjaardag was het jackpot! Tot ieders verbijstering kwam het net boven met zo'n 30 kg krill. Een ongekend rijke vangst, het net puilde uit en Michiel moest de buit in grote Gamma kuipen met een palletwagen afvoeren.

Ondanks het late uur liep het halve schip uit om dit voortijdig verjaardags-cadeau voor André te bewonderen. Daartussen drentelde Hauke, half gelukkig, half in paniek heen en weer. Onze lab materialen en procedures zijn niet echt

op dat soort hoeveelheden berekend! Maar van dat soort problemen willen we er wel meer tegenkomen!

Toen we even later op het middernachtelijk uur een drankje namen op André's 45ste verjaardag, hebben we met groot genoegen zitten luisteren naar de gesprekken tussen andere

expeditie-gangers. De laatste twijfelaars over het nut van ons werk waren nu duidelijk om. De Kampfwagen liet duidelijk zien wat voor belangrijke dingen er gebeuren in de bovenlaag van de oceaan. In de standaard onderzoeks methodes wordt deze paar meter water gemakshalve "vergeten". Er ontsponnen zich verhitte discussies over wat de traditionele schattingen van krillbestanden waard zijn als je niet hebt gemeten wat er zich in die bovenlaag afspeelt? Heerlijk, om dat aan te kaarten is SUIT gebouwd. We kunnen tevreden naar huis!

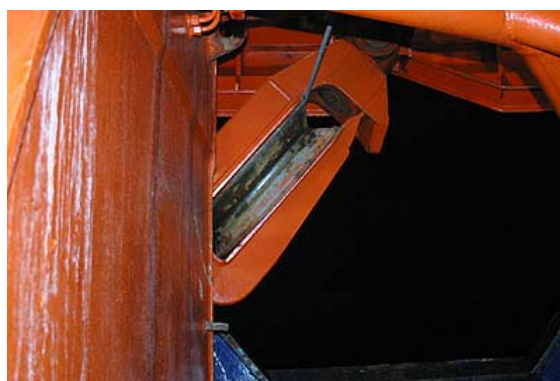
Dutch night in Zillertal

André's verjaardag op vrijdag 23 april mocht ondanks het drukke werk natuurlijk niet ongemerkt voorbij gaan. André viert zijn verjaardag altijd al op een boot, maar een ijsbreker is toch een nieuwe ervaring. . Normaal mag de bar op Polarstern, het Zillertal, drie keer per week open (dinsdag, donderdag, zaterdag). Maar kapitein Uwe Pahl stond ons vanwege de bijzonder gelegenheid toe om de tent nu op vrijdag open te gooien voor een 'Dutch' evening. Een vat bier, een megapan oranje mandarijnen-bowl en heerlijke door de koks bereide hapjes hielden de gasten lang vast. Pas tegen vier uur lagen we te bed. André met pijnlijke handen van het in ontvangst nemen van de vele felicitaties en het veelvuldig klinken met drankjes.

Vermoeid

De Kampfwagen heeft het op deze tocht zwaar te verduren gehad. Na het geweld in het ijs besloten we dat we ook op ruige zee er gewoon vol tegenaan konden gaan. Dus ondanks meters hoge golven gewoon met vier knopen snelheid ertegen in varen. Aan de kracht waarmee het trawl kabelblok af en toe scheef wordt getrokken, kun je zien wat voor enorme krachten dat op het frame los moet laten. Een "muur van water" wordt dan wel een heel letterlijk begrip. Geleidelijk aan is de bij de diepzeeduik en de in het ijs begonnen schade meer mee gaan spelen. Drijvers zijn lek, en de spruitkant van het frame buigt het vermoeide metaal steeds een beetje verder uit. Door dat alles bleef het net tijdens de twee laatste vistrekken niet de hele tijd netjes aan het oppervlak. Blijkbaar vind hij het zo langzamerhand wel voldoende.

Ook wij zijn een beetje metaalmoe. We hebben de afgelopen drie weken hard moeten werken. Een normale nacht slaap hebben we vrijwel niet gehad. Zelfs André, die het beste tegen slaapgebrek lijkt te kunnen, moet zo af en toe op een vergeten uurtje wat rust bijspijkeren. Michiel is het duidelijkst voorspelbaar in zijn gedrag: die wordt steeds drukker en luider naarmate het tijdstip van instorten en een noodzakelijk extra bed-uurtje nadert. Hauke en ik zijn meer van het Zombie-type dat zo nu en dan wezenloos rondwaart. Hauke is met afstand kampioen hazeslaapjes. Zijn beste was toen we aan dek stonden te wachten tot ons net

uitgezet kon worden. Staande, en met zijn behelmde hoofd stuitend tegen een stalen deur stond Hauke daar een dutje te doen. Wel een efficiënte methode, maar voor de gemiddelde mens niet echt comfortabel. Voor mens en materiaal is het dus misschien wel goed dat we niet langer door mogen gaan en richting Zuid Afrika stomen.

Tussen al het Kampfwagen geweld is de aandacht voor het werk aan vogels en tellingen wat in het gedrang gekomen. Misschien daarover een volgende keer meer. Tot dan, en de heel hartelijke groeten van

Jan Andries, en natuurlijk Michiel, Hauke en André